

Jó estét kívánok mindenkinek!

Tisztelettel üdvözlök minden jelenlévőt, vendéget és érdeklődőt a „Bánáti katolikus templomok - Banater katolische Kirchen“ könyvbemutató iránt.

Mondanivalómat köszönettel kezdeném Barát András történész úr részére, aki helyes meglátással, reális véleményt mondott a könyvről. Köszönöm az „Egység“ ME-nek és a kikindai Német egyesületnek a munkáját a könyvbemutató szervezésével kapcsolatban. Mivel a könyv magyar és német nyelvű szöveggel jelent meg, köszönöm István Márta alapos munkáját is, aki az eredeti magyar szöveget német nyelvre fordította. A könyv német nyelvű szövegével pedig olvashatóvá kívánom tenni a könyvet mindazok a németajkú emberek számára, akiknek valamikor itt voltak a templomaik és Bánát volt a hazájuk.

Most pedig mondanék egy pár szót arról, amit a tisztelt olvasó nem talál megírva a könyvben.

Habár a könyv megjelenése a 2013-mas év, a könyv születése a 2008-as évre tehető. Abban az időben a katolikus plébánián esett szó a templomok fényképezéséről. Egy kis lélekvesztő robogóval kezdtem az utazásaimat a környező falvakba és városokba, majd egészen Versecig merészkedtem a következő két évben. 2011-ben Fehértemplom és környékére már autóval utaztam, okulva az előző évek tapasztalataiból.

Utazásaim eredménye 77 katolikus templom és valamivel több pravoszláv templom fényképe 2008 és 2011 között.

A templomképek megvoltak, de mit kezdjek most velük, hogyan tovább. Lassan alakult ki az a kép, hogy talán könyv formájában tehető ez közkinccsé. Sok konzultáció és véleménycsere után végül megszületett a könyv öt fejezetes végső formája. Hogy miért öt fejezet? Mert csak így tudtam összeszerkeszteni mondanivalómat egy témáról, a templomokról.

Kereszténységünk és templomaink története egészen Szent István királyunk koráig nyúlik vissza. Ez az idő megközelítőleg ezer év, vagy 18-20 emberöltő. E hosszú idő történéseit nyugalmazott Botka József plébános Úr írta le dióhéjban. Ebben a bevezető részben szó esik a kereszténységünk kezdeteiről, a későbbi templomok és kolostorok sokszor szomorú sorsáról, a kereszténység üldözéséről majd az utolsó százötven év döntő történelmi eseményeiről, és a jelenlegi helyzetről. Ehhez a bevezetőhöz a jobb tájékozódás érdekében csatoltam egy néhány térképet is és ez lett az első fejezet.

A második fejezetben, amely a legbővebb, a bánáti katolikus templomok fényképei és a templomok rövid története van bemutatva. A templomok a három bánáti esperesség területi beosztása szerint vannak felsorolva (északi, központi és déli esperesség templomai). A templomok közötti gyorsabb eligazodást táblázatok is segítik oldalszám megjelöléssel, magyar-szerb (ev. német) helységnévvel, a fejezet elején. Ahol tehettem, a templomok építésének vagy felszentelésének évét is feltüntettem. Rövidebb-hosszabb templomtörténeti leírás is található a templomoknál. Mivel az adatok begyűjtése különböző forrásokból ered (település helytörténete, egyházi adatok, wikipedia), pontatlanságok is lehetségesek.

A könyvben felsorolt templomok között hét templomunk sajnálatosan rossz állapotban van. Ez az állapot semmiképpen sem az egyházi elöljárók gondatlansága, sőt, az ő igyekezetük példamutató a többi templomépület láttán. Ez a helyzet többrétű és elgondolodtató. A könyvnek ebben a harmadik fejezetében talál a tisztelt olvasó egy pár gondolatot erről is. Személyes szándékom az ilyen bemutatással, hogy a közvélemény figyelmét és a kompetens egyesületek, esetleg érintett állami szervek figyelmét érzékenyebbé tegyem az ilyen áldatlan helyzet iránt. Nemzeti, nyelvi és vallási különbözőségeink nem lehetnek az oka a közös kulturális örökségeink elhanyagolásának.

A negyedik fejezet a már nem létező, különböző erőszakos módon eltüntetett templomokról szól. E templomok adatait és fényképeit nehéz és hosszadalmas volt begyűjteni, mivel már 60-

70 éve nem léteznek. 24 nem létező templom közül 21-nek a fényképét megtaláltam, de mind a 24-nek a templomtörténete a könyvben le van írva: Olvassák el figyelmesen! A templomrombolások ideje 1945 és 1955-között volt, csak azért, mert más néphez tartozó emberek templomai, kegyhelyei voltak. Ebben a fejezetben található egy térkép is, amelyen ezek a volt templomok geográfiai helyei vannak bejelölve. Ez a fejezet a gyűlölet romboló következményeire mutat rá és egyben emlékeztető a valamikor közöttünk élő emberek vagy utódaik részére.

Úgy érzem, hogy az aracsi romtemplomról is illik megemlékezni ebben a könyvben. Ez az ötödik, és utolsó fejezet témája. Egy csodaszép monostor-templom majd ezer éves maradványai állnak a Milosevó és Becse közötti síkságon. Volt az monostor, templom, erődítmény a leigázók ellen; kifosztották, felgyújtották, újraépítették, birtokosokat cserélt, majd elnéptelenedett. De még ma is, romos állapotában, hirdeti a kereszténységből eredő hatalmas kultúrát és lelkierőt. Sokszor jártam az Aracsi romtemplomnál, mindig az az érzésem támadt, hogy hivogat. Hivogat azért, mert talán kettesben könnyebb elviselnie szomorú magányát. Nagyon sok fényképem van az Aracsi romtemplomról, a könyvbe csak néhányat tehettem. Csömöre Zoltán úr rövid történelmi leírása nagyon szép ismertetőt ad Aracs történetéről.

És a végén, ami nincs a könyv fejezeteiben, de a tisztelt olvasó, vagy jelenlevő felteheti a kérdést: mi is ennek a könyvnek az üzenete, mélyebb értelemben vett mondanivalója a világunk felé. Erre nem egészen egyszerűen tudok válaszolni, de megpróbálom.

Szent István királyunk és apja Géza fejedelem ezer, ezer ötven évvel ezelőtt éltek. Az ő idejükre tehető a magyar népnek a kereszténység elfogadása, irástudó szerzetesek, papok meghívása az országba. Ekkor már lehetett templomokat és kolostorokat építeni, amelyekben írást-olvasást tanítottak, új kultúrákat, szakmákat és világi szemléletmódot hirdettek. Ezzel kezdetét vette egy gyorsabb gazdasági fellendülés is. A következő évszázadok során rengeteg templomot, kolostort, iskolát építettek. E történelmi korszaknak azonban árnyoldalai is vannak. Az évszázadok folyamán hatalmas pusztítások, rombolások érték a nemzetet, szellemi és anyagi kultúráját is. Gondoljunk csak a pogány betörésekre, fertőző járványokra, pusztító árvizekre, évszázados török uralomra stb. A nép mindezt túlélvén újra építette templomait, iskoláit és otthonait. Az utolsó 150 év viharos történései újabb megpróbáltatásokat hozott. A szabadságharc (1848), az első világháború, határmódosítások, a második világháború, ideológiák váltása, majd a templomrombolás időszaka - és most a leújabb háborúk történéseinek következményeit éljük térségünkben. Mind ennek ellenére Szent Istváni örökségünk, a kereszténységünk és a templomaink még mindig megvannak. Jut eszembe Reményik Sándor erdélyi költő egy csodaszép verse, melyben a versszakok refrénje így hangzik, idézem:

„Ne hagyjátok a templomot
A templomot s az iskolát”

Ettől szebben én sem tudnám megmondani, hogy mi is az üzenete a „Bánáti katolikus templomok” című könyvemnek, csak azt, hogy ne hagyjuk elveszni szentistváni örökségünket, a templomainkat és kereszténységünket.

Köszönöm szives türelmüket, hogy meghalgatták mondanivalómat.

Bánszki Tibor
Kikinda 2014.március 28.